

7. Гражданский кодекс Украины (с изменениями и дополнениями по состоянию на 1 сентября 2004 года).- Х.: ООО «Одиссей». 2004. - 324 с.
8. Теорія держави і права : підручник : академічний курс / О.В. Зайчук, А.П. Заєць, В.С. Журавський та ін. ; за ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко . - 2-е вид., перероб. і доповн. — К. : Юрінком Інтер, 2008 . — 688 с.
9. Теория государства и права: учебник для юридических вузов и факультетов / под ред. В.М. Корельского и В.Д. Перевалова.- М.: Издательская группа НОРМА-АНФРА, 1998. – 485 с.
- 10.Кримінальний процес України: підручник / за ред. Є.Г. Коваленко, В. Т. Маляренко. - К.: Юрінком Інтер, 2004. – 347 с.

УДК 340

ХАРАКТЕРИСТИКА РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ ФОРМИ ДЕРЖАВНОГО ПРАВЛІННЯ

Студент В.С. Сушко гр. БП-2-16

Наук. керівник асист. кафедри А.П. Головащук

Київський національний університет технологій та дизайну

Форма державного правління у кожній країні обумовлює специфіку здійснення державних та правових процесів. Визначення форми державного правління має велике значення в сучасному світі, адже від цього залежить політичне життя та стійкість державних інститутів. Також ця тема є важливою для дослідження, тому, що ми живемо не в ідеальному світі і постійно вдосконалюємось і форми правління не є, виключенням. Тобто дослідивши це питання ми можемо зрівняти, виправити помилки, вдосконалити інші форми державного правління. Актуальність республіканської форми правління в тому, що вона найкорисніша в тих країнах, які мають велику територію та історично схильні до цієї форми державного правління. Класичною країною з республіканською формою державного правління є США.

Республіка – це форма державного правління, за якої верховні органи державної влади обираються на певний термін, з окресленими законами повноваженнями; існує поділ влади на законодавчу, виконавчу, судову.

Сам термін «*respublica*», означає «спільна справа». Походить з латинської мови. Термін «республіка» зустрічається в працях Арістотеля. У його розумінні, цей термін використовувався для позначення держави. Він виокремив республіку двох видів: аристократія та демократія, і поряд з ним виникає ще один самостійний термін олігархія. Олігархія – породжена від аристократії .

У демократичних республіках суверенітет належав народу, тобто всім вільним громадянам чоловічої статі. В аристократичних та олігархічних республіках влада належала тільки привілейованим громадянам.

Уперше вжив слово «республіка» в його сучасному значенні форми держави видатний політичний діяч Ніколо Макіавеллі. У філософії Канта термін «республіка» не слугує для позначення певної форми державного правління, а скоріше виступає в ролі ідеалу розвитку державного устрою. У роботі Руссо «Про суспільний договір, або Принципи політичного права», йдеться мова про те, що держава може виникнути тільки в результаті договору вільних людей. Він називає «республікою» будь-яку державу, керування якою здійснюється за допомогою законів, але не має значення тип керування в цій державі.

Сучасні типи республік відрізняються від будь-яких, що існували в стародавньому світі. Тим не менш, устрій окремих суспільств у минулому з позицій теперішньої науки характеризується як республіканський. Це, перш за все, Афіни, Спарта і Римська республіка. Сучасні дослідники все ще ведуть суперечки щодо того, наскільки державний устрій цих країн відповідає республіканському, але, в будь-якому разі, політична філософія республік класичної ери вплинула на уявлення про республіканство пізніших часів. Філософи і політичні діячі, такі як Ніколо Макіавеллі, Монтеск'є, Адамс і Джеймс Медісон, багато в чому спиралися на класичні римські і грецькі джерела, що описували різноманітні типи державного устрою. Найбільш важливими з них є "Політика" Арістотеля, "De re publica" Цицерона.

У науковій літературі виділяють такі ознаки республіки:

1. Існування одноосібного і колегіального глави держави - президента і парламенту.
2. Парламент представляє законодавчу владу.
3. Завдання президента - очолювати виконавчу владу, але це характерно не для всіх типів республік.
4. Виборність на певний термін голови держави і інших верховних органів державної влади. Так, президент і парламент повинні обиратися народом на певний термін.
5. Юридична відповідальність голів держави. Наприклад, згідно із більшістю конституцій, у парламенту є право звільнення від посади президента за тяжкі злочини проти держави (імпічмент).
6. У випадках, передбачених конституцією, право представляти і виступати від імені держави має президент.
7. Відповідальність вищих органів держави за виконання своїх повноважень перед народом або вищим представницьким органом.
8. Верховенство актів, які видаються вищим представницьким органом країни.
9. Державна влада розподілена на законодавчу, виконавчу і судову.

Види республіканської форми правління: президентська республіка; парламентська республіка; республіка змішаного типу.

Ознаки кожного республіканської форми правління:

Президентська республіка.

Жорсткий розподіл влади. Президент обирається народом шляхом прямих або непрямих виборів. Президент поєднує повноваження глави держави і глави уряду (як правило, відсутня посада прем'єр-міністра). В Єгипті, Перу, Сирії – призначає Прем'єр-міністра (адміністративний міністр). Уряд призначається президентом і не несе відповідальності перед парламентом. Міністри складають кабінет президента, його адміністрацію, тому формується партією, що перемогла на президентських, а не парламентських виборах. Президент не має права розпуску парламенту (виняток – президент Перу у 1993 р. призупинив дію конституції та розпустив парламент). Парламент має право усунути президента в порядку імпичменту.

Парламентська республіка.

Президент, як правило, обирається парламентом та несе перед ним відповідальність. Парламент вирішує всі найважливіші питання державного життя. Парламент формує уряд, тому посаду прем'єр-міністра займає представник переможної партії на парламентських виборах. Уряд відповідальний перед парламентом. Президент видає акти на основі рішень прийнятих парламентом, урядом та окремими міністрами.

Республіка змішаного типу.

Влада приблизно порівну поділена між президентом та парламентом.

Президент, як правило, обирається всенародно. Президент та парламент спільно беруть участь у формуванні уряду. Прем'єр-міністр відіграє самостійну роль в державі. Уряд несе відповідальність і перед президентом, і перед парламентом.

Сьогодні більшість країн світу є республіками. Хоча республіка вважається багатьма сучасною формою влади і синонімом демократії, це помилкова думка, заснована на тому, що історично було більше державних утворень з монархічною формою правління, де влада передається у спадок. У більшості сучасних республік голова держави (в основному, президент) обирається загальним голосуванням громадян країни або всенародно обраним парламентом. Влада голови держави також обмежена залежно від Конституції - від досить солідних повноважень (США, Франція) до чисто церемоніально-представницьких функцій (Німеччина, Італія).

Із наведеного вище ми можемо зробити висновок, що республіка є однією з форм правління. Поняття «республіка» означає виборність влади. Республіканська форма державного правління є найбільш продуктивною для країн з великою територією і різнонаціональним населенням.

Література:

1. Дацюк С., «Республіка та нація». Блоги 2013р.
2. Костицький М. В., Чміль Б. Ф., «Філософія права» 2000р. С.46-47.
3. Нерсеянець В. С., «Політико-правове вчення Руссо. Історія політичних і правових вчень» 1998р.С.736.
4. Гегель Г.В, «Філософія права» 1983р.С.472.